

Най-големият син Пантелей бе още в невръстни момчешки години, по-израсналите момичета какво можеха да припечелят? Елисавета нямаше десет години, а Царевна щеше на 1 януари да стори осем. Но тримата вече знаеха каква съдба е сполетяла баща им и стрико им. Но по-малките още нищо не разбираха и често се случваше да попитат:

— Мамо, защо не ни направим пилаф? Мамо, защо не ни купим симида?

Митра въздъхваше и дръпваше още по-ниско тъмната шамиа над веждите си. А Царева и Елисавета надвесваха лица над перилата на чардана, заглеждани в тихия Дрин, който течеше под стряхата на голямата Матовска къща, наследена от майчина ѝ род. Надвесваха се повече, за да капнат сълзите им в реката, чието дъно се виждаше през бистрите като сълза води. В тях се оглеждаха натъжните детски лица, белият лиляк, нафтиял край брега, облаците или звездите.

Но нямаше вече онай благ и пълен с обич мъжки глас да се обади: „Пазете се, да не паднете!...“

Този глас вече нямаше никога да го чуят. Никога нямаше да припкат подир майка си и баща си, пременени и щастливи, да се качат в чуна, който щеше да ги отведе в „Свети Паум“ или дори чак в Охрид... Отлетели бяха за винаги безгрижните детски дни... А сега тъмна грижа ден и нощ разяждаше малката Царева. Какво да стори, как да помогне на майка си, да я облекчи в непосилния ѝ труд, какво да стори, за да продължи делото на баща си?

Да се изучи, да стане учителка, да продължи събирането на чудните родни песни, от източните и западни страни на бащинията, от Панагюрище и София до Кукуш, Струга и Воден...

И тя четеше ден и нощ, преповтаряше уроците си, учудваше учителите с будния си ум, печелеше сърцето на другарките си. Често те я запитваха защо не пее веч с тях любимите песни: